

گزارش مدرسه تابستانی «صفات خداوند و اخلاق پزشکی»

در سومین سال برگزاری مدارس تابستانی دانشکده سلامت و دین، دومین دوره مدرسه تابستانی با موضوع تخصصی اخلاق پزشکی در روزهای شنبه ۱۳۹۷/۰۵/۰۶ تا دوشنبه ۱۳۹۷/۰۵/۰۸ برگزار گردید. پیرو برگزاری اولین مدرسه اختصاصی اخلاق (با محوریت موضوع تحلیل مبانی و بررسی آغاز و پایان حیات از منظر آموزه‌های دینی) در تابستان سال گذشته، و با رایزنی‌های انجام شده، با هدف ورود به مباحث کمتر پرداخته شده و از طرفی مورد نیاز روز حوزه سلامت و نیز مرتبط با اولویتهای استخراج شده اخلاق پزشکی کشور (توسط فرهنگستان علوم پزشکی)، موضوع این دوره به «صفات خداوند و اخلاق پزشکی» اختصاص یافت. به منظور ارائه هرچه بهتر، دو تن از اساتید متبحر حوزه علمیه قم در این زمینه، استاد رضا محمدی و استاد محمدرضا عابدینی، برای تدریس دعوت شدند. با هماهنگی اساتید دعوت شده، هفت جلسه برای این مدرسه در پنج نوبت صبح و عصر برگزار و برنامه‌ریزی انجام شده به گونه‌ای بود که از جلسه سوم تا هفتم، پیش از جلسه استاد، دانشجویان در کارگروهی درباره موضوع همان جلسه بحث و تبادل نظر می‌کردند. دانشجویان در سه گروه «شفا»، «حیات» و «حکمت» گروه‌بندی شدند. در گروه‌بندی به گونه‌ای عمل شد که در هر گروه، از هر رشته و مقطع شرکت نموده در مدرسه، دست کم یک نفر در گروه باشد. یکی از گروه‌ها مختص خانم‌ها شد، دیگری به آقایان و سومی هم ترکیبی از خانم‌ها و آقایان بود. البته در عمل به دلیل تغییر تعداد شرکت‌کنندگان، عملاً دانشجویان با خواست خود به دو گروه خانم‌ها و آقایان تقسیم شدند ولی ترکیب رشته‌ها همچنان به نسبت برقرار بود.

در جلسه اول (صبح روز شنبه)، مقدمات اخلاق پزشکی توسط مدیر مدرسه (دکتر رضایی آدریانی، متخصص اخلاق پزشکی) بیان شد و در ادامه، به اولویتهای استخراج شده اخلاق پزشکی کشور اشاره گردید. در این جلسه بیان شد که چگونه قرار است بین صفات خداوند و اخلاق پزشکی به ویژه اولویتهای معین شده، ارتباط برقرار گردد.

در جلسه دوم (صبح روز شنبه)، استاد محمدی با بیان سرفصل‌های اصلی بحث خداشناسی (اثبات وجود خدا، صفات خداوند متعال و افعال خداوند) به موضوع این دوره، صفات خداوند متعال، وارد شدند. ایشان با طرح پرسش‌های متعددی که در زمینه صفات خداوند مطرح است و با پاسخ دادن به مهم‌ترین آنها، پایه‌های بحث صفات خداوند را بیان و تشریح نمودند. چگونگی تقسیم‌بندی صفات خداوند متعال، امکان یا عدم امکان اتصاف صفات مختلف به خداوند متعال، جدایی یا اتحاد ذات و صفات، رابطه صفات با یکدیگر، جایگاه و نسبت صفات ذات و فعل با یکدیگر و در نهایت، راه‌های کسب معرفت درباره صفات خداوند متعال، از جمله مواردی بود که توسط ایشان مطرح گردید.

در جلسه سوم (عصر روز شنبه)، بر اساس برنامه‌ریزی انجام شده، ابتدا دانشجویان وارد کار گروهی شدند و هر آنچه از قبل درباره صفت «شافی» خداوند متعال می‌دانستند، بیان و جمع‌بندی نمودند. همچنین قرار بر این بود که دانشجویان، مصادیق این صفت را در حوزه سلامت، به ویژه مراکز درمانی، بیان و دسته‌بندی کنند. پس از کار گروهی، استاد محمدی به بیان این صفت و مصادیقی از آن در حوزه

سلامت پرداختند. سپس نماینده هر گروه، جمع‌بندی نظرات را ارائه و استاد، نقطه نظرات کارشناسی خود درباره نظر گروه را بیان می‌نمودند. در نهایت استاد، کل بحث صفت شافی را جمع‌بندی کردند.

جلسه چهارم (صبح روز یکشنبه) به بحث صفت «محيی» خداوند متعال اختصاص داشت که پیش از سخنان استاد، دانشجویان در کار گروهی، دانسته‌های خود و مصادیق آن را بحث کردند. سپس استاد با اشاره به نگاه به انسان و حقیقت وی و تأثیر این نگاه در رویکرد درمانی، به مطالبی همچون زنده بودن و هوشمند بودن همه عالم (به دلیل تجلی خداوند متعال بودن)، تأثیر این نگاه در تشخیص و درمان و حتی تهیه و تجویز دارو، ارتباط صحیح پزشک و بیمار و درک نمودن وی، اهمیت قائل بودن برای بیمار، لزوم هماهنگ بودن درمان با مسیر طبیعی وجود انسان و ترجیح کمترین دستکاری در نظام خلقت بدن انسان، یافتن درمان (و نه فقط تشخیص) از شرح حال و حالات بیمار به عنوان یک موجود هوشمند در حال بازسازی، سنخیت وجود انسان با نظام خلقت، پاکی و طهارت جان پزشک در نتیجه به یاری پزشک آمدن همه خلقت الهی در تشخیص و درمان، بازخوردها و عکس‌العمل‌های هستی در برابر رفتار پزشک و تیم درمانی بیاناتی داشتند و درباره آنها در جمع بحث شد.

عصر روز دوم (یکشنبه)، با کار گروهی دانشجویان درباره صفت «مُमित» شروع شد. پس از اتمام کار گروهی و در جلسه پنجم، استاد به ادامه همان صفت محیی و نیز صفت ممیت پرداختند. تأثیر طبابت و درمانگری در حرکت درمانگر به سوی کمال و احتیاج پزشک به بیمار به عنوان مساعد کننده زمینه تکامل پزشک، مداوم بودن و پایایی و پویایی جریان موت و حیات، آیات قرآن کریم درباره حیات به عنوان کلاس‌های درس دارای درجه و مرتبه متفاوت، مظهر نام محیی و ممیت بودن پزشک در درمان بیمار و سرکوب عامل بیماری‌زا، از جمله مطالبی بود که استاد بیان نمودند.

جلسه ششم (صبح روز دوشنبه) به بررسی «صفت حکمت خداوند در اخلاق پزشکی» اختصاص داشت. ابتدا نمایندگان گروه‌ها نتیجه بحث‌های گروهی را ارائه و سپس استاد محمدی مطلب را در چهار فصل مفهوم‌شناسی حکمت (حکمت در لغت و اصطلاح)، مصادیق حکمت (در قرآن کریم و غیر آن) و انواع آن، صفت حکمت درباره خداوند متعال و نهایتاً راه‌های رسیدن به حکمت مطالبی را بیان نمودند. بخش اول آخرین جلسه (صبح روز دوشنبه) این مدرسه به جمع‌بندی صفات مطرح شده در این مدرسه اختصاص داشت. بخش دوم این جلسه بنا به پیشنهاد استاد، به پرسش و پاسخ آزاد در حوزه دینی اختصاص داشت. استاد به پرسشی درباره نفس گرم داشتن و صاحب نفس بودن و راه‌های رسیدن به این حالت (ایمان و عمل صالح)، مطالبی بیان نمودند. پرسش دوم درباره مرگ مغزی و اهدای عضو بیمار مرگ مغزی و امکان پس گرفتن رضایت یکی از اعضای خانواده پس از پیوند بود که پاسخ اجمالی داده شد. پرسش‌هایی درباره انواع صفات ثبوتی و سلبی خداوند، واجب بودن یا نبودن رعایت حقوق بیمار، حرام یا حلال بودن سیگار، نوشابه و مواد غذایی خوشمزه دارای ضرر (فست فودها)، امکان تغییر خلق و خو در اثر پیوند عضو، شبیه‌سازی انسان، مطرح که پاسخ اجمالی برای هر یک توسط استاد بیان گردید.